

LBRIS

We know
books

Ierom. Varlaam Almăjanu

Tubirea ca poruncă

O călătorie cu Padre prin Decalog

Agnos
Sibiu - 2022

Consilier editorial: Pr. Constantin Necula

Colectivul editorial: Arhim. Simeon Stana,
Prof. dr. Irina Paulescu, Mircea Laza

Culegere text: diac. Ionel Csudor, Roxana Gruțoiu,
Angela Ion, Mircea Laza, Irina Paulescu,
Ionuț Salonariu

Corectura: Conf. Univ. Dr. Claudiu T. Arieșan,
Prof. Dr. Călin Petcana

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

VARLAAM ALMĂJANU, ieromonah

Iubirea ca poruncă : o călătorie cu Padre prin Decalog /

Ieromonah Varlaam Almăjanu. - Sibiu : Agnos, 2022

ISBN 978-606-053-061-9

2

© Toate drepturile de autor asupra acestei ediții revin în
exclusivitate Mănăstirii *Sfântul Ierarh Iosif cel Nou de la
Partoș*. Orice reproducere, parțială sau integrală, a acestei
lucrări se face doar cu acordul scris al Mănăstirii Partoș.

Mănăstirea *Sfântul Ierarh Iosif cel Nou de la Partoș*

Loc. Partoș, nr. 115, 307014, jud. Timiș

tel.: +40256417491

email: contact@partos.ro

www.partos.ro

Editura *Agnos* — Sibiu

tel.: 0745/679038; 0766/530777

e-mail: editura_agnos@yahoo.com

CUPRINS

Părintele Varlaam Almăjanu — un Padre „Pio” între români (<i>Pr. Dr. Ștefan Toma</i>)	7
Poruncile 1 și 2 (partea I)	21
Poruncile 1 și 2 (partea II)	34
Porunca a 3-a	50
Porunca a 4-a (partea I)	61
Porunca a 4-a (partea II)	71
Porunca a 5-a	84
Porunca a 6-a (partea I)	99
Porunca a 6-a (partea II)	110
Porunca a 7-a	132
Porunca a 8-a	145
Porunca a 9-a	155
Porunca a 10-a	166

PĂRINTELE VARLAAM ALMĂJANU — UN PADRE „PIO” ÎNTRE ROMÂNI

*P*osibilitatea de a prefața cartea cu titlul *Iubirea ca poruncă. O călătorie cu Padre prin Decalog*, cuprinzând tâlcuiri ale părintelui Varlaam la cele Zece Porunci, constituie pentru mine un popas binecuvântat în raiul amintirilor prieteniei care ne-a legat încă din timpul frecventării Facultății de Teologie din Sibiu. Această prietenie a crescut și s-a maturizat prin contextele oferite de providența lui Dumnezeu: în anii studiilor de doctorat la Tesalonic, în perioada scurtului său popas la Sibiu (ca responsabil al Departamentului de Tineret al Arhiepiscopiei Sibiului), cât și în perioada în care a slujit ca stareț al reînființatei Mănăstiri a *Sfântului Iosif cel Nou de la Partoș*, cu binecuvântarea vrednicului de amintire Mitropolit Dr. Nicolae Corneanu al Banatului. Fiind prima mea evocare în scris a părintelui Varlaam, la aproape un an și jumătate de la trecerea lui în veșnicie, în cuvântul meu introductiv mă voi referi în primul rând la personalitatea sa, la felul cum l-am cunoscut, la chipul lui de duhovnic, după care voi surprinde liniile generale ale conținutului cărții.

Asocierea persoanei părintelui Varlaam cu apelativul „Padre” izvorăște din atașamentul său față de viața spirituală a lui Padre Pio (1887-1968), călugăr capucin,

unul dintre cei mai iubiți sfinți catolici ai Italiei de astăzi. Padre Pio a fost un ascet al lumii moderne, care a reușit să creeze o mișcare de revigorare spirituală nu doar în ordinul călugăresc căruia îi făcea parte, cât și în societate, marcând și schimbând spiritual viețile multor credincioși laici. Cu un program de rugăciune strict, cu o inimă iubitoare și fără pizmă față de semeni, a adus societatea în propria-i mănăstire și chilie, însuflețind un adevărat apostolat social într-o lume din ce în ce mai seculară. Săracii, bolnavii, oameni debusolați spiritual... cu toții au devenit prietenii lui Padre Pio, care a ajuns să fie beatificat și canonizat ca sfânt de către Papa Ioan Paul al II-lea, după ce în prealabil a atins și cucerit inimile tuturor.

Banatul bisericesc ortodox și interconfesional a fost și rămâne permanent marcat de personalitatea spirituală a Mitropolitului Dr. Nicolae Corneanu, un om de o inegalabilă tandrețe, cultură și firesc. Modul său unic de a iubi „dincolo de granițele canonice ale Ortodoxiei” au însămânțat în sufletul viitorului părinte Varlaam deschiderea spre universalitatea credinței creștine, respectul pentru celelalte Biserici creștine, în special pentru Biserica Catolică.¹ Mitro-

¹ Evocarea filiației spirituale pe care părintele Varlaam a avut-o cu mitropolitul Nicolae al Banatului izvorăște din propriile-mi amintiri. De fiecare dată când îmi vizitam sora, care locuia și locuiește încă în Timișoara, îl vizitam și pe mitropolitul Nicolae. El însuși mi-a spus: „Te rog să treci de fiecare dată pe la mine, ori de câte ori te afli în Timișoara!” Inițial îl cunoscusem pe mitropolitul Nicolae datorită preocupării avute în perioada anilor petrecuți la Tesalonic, timp în care am încercat să caut noi date despre viața și activitatea Sfântului Iosif de la Partoș, cu deosebire în privința viețuirii sale în Muntele

politul Nicolae și părintele Varlaam au avut o deosebită relaționare spirituală, așa putea spune „filocalică”, dacă avem în vedere structura unei administrații bisericești, care de multe ori poate fi seacă, lipsită de duh și marcată de un formalism birocratic sterp spiritual, din păcate tipic anumitor zone. Datorită acestei apropieri duhovnicești față de mitropolitul Nicolae al Banatului, părintele Varlaam s-a altoit spiritual nu atât de mult în perspectiva „literei”, cât în cea a „duhului”. El a înțeles că, în cele din urmă, ceea ce rămâne în urma noastră pe pământ este rezultatul a cât am

---

Athos. Pe firul acestei comunicări a aflat mitropolitul Nicolae despre prietenia dintre mine și Cristi (viitorul părinte Varlaam), fapt pentru care ne-a și făcut o surpriză. La una dintre vizitele Monseniorului Dr. Albert Rauch (Director al Institutului pentru Bisericile Răsăritene de la Regensburg, Germania), mitropolitul Nicolae l-a rugat pe părintele Rauch să ne cheme pe amândoi pentru o lună la Regensburg pentru a ne ajuta cu bibliografie apuseană la tezele de doctorat pe care le începusem amândoi la Tesalonic. Oamenii duhovnicești surprind întotdeauna!... Astfel ne-a surprins și mitropolitul Nicolae atât pe mine, cât și pe părintele Varlaam. Aplecarea asupra cercetării vieții Sfântului Iosif cel Nou de la Partoș a constituit o altă dimensiune care a însoțit relaționările noastre interumane. Deloc lipsit de importanță este dăruirea de către mitropolitul Nicolae a unui fragment din osemintele Sfântului Iosif Mănăstirii *Simonos Petras* din Muntele Athos, ca recunoștință pentru redactarea pentru prima dată a slujbei Sfântului Iosif cel Nou de la Partoș în limba greacă. Personal am primit acest dar din mâinile mitropolitului Nicolae și l-am dus la Mănăstirea *Simonos Petras*, unde arhimandritul Elisei, egumenul Mănăstirii și părinții viețuitori de acolo l-au întâmpinat cu o procesiune de evlavie tipică Sfântului Munte. Spectrul acestor preocupări legate de Sfântul Iosif cel Nou de la Partoș a constituit pentru prietenia mea cu viitorul părinte Varlaam (care avea să devină ulterior starețul mănăstirii Sfântului de la Partoș) o bucurie aparte.

iubit. A cât am iubit în duh și nu cât am împlinit în spiritul „literei”, formal.

Crescând spiritual cu două aripi, una deschisă spre Răsărit și una spre Apus, părintele Varlaam s-a simțit „acasă” spiritual, atât în vremea studiilor făcute la Tesalonic, unde pelerinajul la racla Sfântului Dimitrie, a Sfântului Grigorie Palama și la Rotonda Sfântului Gheorghe constituia un firesc al vieții de zi cu zi; cât și în multe locuri ale Italiei, în special la racla lui Padre Pio, în San Giovanni Rotondo din Gargano (Foggia). Întâlnirea personală cu Sanctitatea Sa, Patriarhul Ecumenic Bartolomeu, la sediul Patriarhiei Ecumenice din Istanbul, unde patriarhul l-a primit personal pe părintele Varlaam împreună cu un grup de pelerini din „obștea” Mănăstirii Partoș, i-a adus lui Padre multă bucurie în suflet.² Bucuria a fost de ambele părți. Patriarhul Ecumenic Bartolomeu s-a bucurat să-l cunoască pe părintele Varlaam, cât și întreaga sa lucrare spirituală. Părintele Varlaam savura modul necomplicat

² Părintele Varlaam a fost ulterior prezent și la hirotonia mea întru preot, la Sfânta Liturghie săvârșită de către Sanctitatea Sa, Patriarhul Ecumenic Bartolomeu, pe data de 23 august 2019, pe ruinele vechii Mănăstiri *Panagia Faneromeni* din vechiul Cizic (Artaki), în Sudul Mării Marmara, în Asia Mică. Împreună am slujit apoi prima mea Sfântă Liturghie ca preot, în biserica *Sfânta Treime* din apropierea Pieței Taxim din Istanbul (pe data de 25 august 2019), un loc pe care Sanctitatea Sa l-a ales. Părintele paroh de atunci, Ghenadie Mavrakis, a preferat să meargă în străna și ne-a lăsat pe noi doi să săvârșim Sfânta Liturghie. În perioada de studii cu părintele Varlaam la Tesalonic îi spuneam adesea că m-aș bucura ca prima Sfântă Liturghie ca preot să o pot săvârși cu el. Nu puteam atunci să prevăd că peste aproape 15 ani..., această dorință se va împlini. Și unde? Pe malurile Bosforului!... În arealul spiritual al Bisericii Mame a Constantinopolului.

al Patriarhului Bartolomeu de a iubi, de a se deschide spre celălalt, de a crea dintr-o întâlnire un eveniment spiritual. Numele Mănăstirii Partoș începuse să devină din ce în ce mai cunoscut!... Părintelui Varlaam nu i-a scăpat nici întâlnirea personală cu Papa Ioan Paul al II-lea sau cu Papa Francisc. Părintele Varlaam a ajuns să înțeleagă că „oamenii mari” din Biserică rămân oameni firești, dincolo de pozițiile pe care le ocupă, în timp ce „oamenii mici” devin inabordabili pe orice poziții mari s-ar afla, mult prea preocupați cu responsabilitățile sinelui, decât cu cele ale fratelui. „Oamenii mari” rămân oameni care iubesc și zidesc dincolo de „granițe”, care trec peste granițe... Dar, oare, cunoaște iubirea granițe? Lecția de viață a părintelui Varlaam ne arată și ea că... iubirea nu se lasă mărginită, că nu o poți îngrădi, că luminează de departe!... Unii oameni „se înobilează” prin pozițiile pe care le ocupă, în timp ce alții înobilează ei înșiși pozițiile și ascultările pe care le primesc. Părintele Varlaam aparține celei de a doua categorii, el a înobilat ascultarea de stareț a Mănăstirii *Sfântului Iosif cel Nou de la Partoș* pentru totdeauna prin tot ceea ce a făcut: prin iubirea tuturor, prin ajutorarea sărmanilor, prin cuvântul rostit, prin povăța din scaunul de spovedanie, prin amplele lucrări de extindere a mănăstirii, prin relaționările fraterne cu mănăstiri ortodoxe sau catolice din România sau de peste hotare. Părintele Varlaam a făcut din Partoș un nume cu rezonanță panortodoxă și ecumenică. Multe dintre personalitățile bisericești care vizitau Mitropolia Banatului... nu considerau că și-au încheiat vizita în Banat fără să fi

trecut și pe la Partoș. Timișoara devenise un amvon al Partoșului spiritual, iar Partoșul un „acasă” pentru timișoreni. Cei care au cunoscut cu adevărat perioada stăreției părintelui Varlaam la Partoș pot da mărturie despre aceasta. La fel ca și Padre Pio, Padre de la Partoș aduna la mănăstire mulțime de credincioși laici din Timișoara aflați în căutarea lui Hristos, dar și din alte orașe, oameni de profesii diferite.

Ucenicia în Biserică la un părinte al lui Hristos cunoaște două dimensiuni: a celor care l-au cunoscut în timpul viețuirii lui pământești, au auzit cuvintele lui și s-au bucurat de duhul lui părintesc iubitor; și a acelor care nu l-au cunoscut fizic, direct, și aud despre el din amintirile altora, intră în contact cu ceea ce el a lăsat pe pământ, cu scrierile lui, cu uceniciei lui directe.

Pentru a mă adresa și celor care nu l-au cunoscut personal pe părintele Varlaam, aș vrea să evoc și chipul de duhovnic al lui Padre. Părintele Varlaam a propovăduit Evanghelia și viața în Hristos în tranșele monahale, dar și în marile orașe. Peste tot a lăsat amintiri care nu vor pieri niciodată, urme de lumină ale unui suflet înzestrat de Dumnezeu cu vocația chemării oamenilor la Hristos. A unei chemări nu prin cuvine goale, lipsite de o trăire personală, ci prin ceea ce el însuși a primit de la Hristos. Padre i-a ajutat pe monahi și pe credincioși să își găsească echilibrul existențial al vieții, acel echilibru care ne scoate la lumină. I-a ajutat pe oameni să cadă în sus, căci există și o cădere în sus, atunci când omul nu își pierde credința și nădejdea. Le-a arătat oamenilor că oricât de jos ar putea cădea în păcat, brațele iubirii

lui Hristos sunt aplecate ca să te ridice..., că nu poți cădea în nimic atât de profund încât să nu te poată ridica Hristos..., precum pe Apostolul Petru din valurile mării involburate a Galileei. Padre le-a arătat oamenilor că dacă ascultarea în Biserică nu e bine înțeleasă, atât de către cel care poruncește, cât și de cel care ascultă, ea își pierde și caracterul de asceză, și pe acela de virtute. Dacă ascultarea devine o rutină de suprafață, o simplă regulă de viață socială, atunci ea nu îl face pe monah și pe credincios să crească, ci îl degradează ca ființă omenească liberă și personală.

Câți, chiar dintre marii intelectuali, nu sunt totuși niște dilematici, niște îndoielnici în probleme fundamentale de viață și de moarte? Un duhovnic bun tranșează, arbitrează între dileme. Și aceasta a fost arena luptei duhovnicești a lui Padre. Că și duhovnicul poate avea lipsurile lui, e drept, dar pe ucenic nu asta trebuie să-l preocupe, ci calea ce i se propune lui spre alegere. Când monahul sau credinciosul s-a hotărât să asculte, a ieșit din dileme, a intrat în rugăciunea duhovnicului și în lumea harului, deci într-o lucrare de întrajutorare spirituală. Nu se mai simte și nu mai este singur. E la adăpost de furtunile ispitelor. Padre le-a arătat oamenilor că în viața spirituală nu există portite pentru îndoieli substanțiale. Micile îndoieli se absorb în marile certitudini ale Evangheliei lui Hristos. Se poate trece prin îndoieli. Și cine ne poate spune mai bine asta decât Apostolul Toma, care s-a îndoit de Învierea Domnului, pe Care îl urmase și pentru care a renunțat la tot? Dar logica dusă până la sfârșit optează sau, mai exact, descoperă că totul trebuie să

aibă sens în Hristos. Din nonsens nu se poate naște sens: nici floare, nici frunză, nici munte, nici stele, nici soare, nici aer, nici ploaie, nici naștere, nici creștere, nici moarte, nici Înviere. Padre le-a arătat oamenilor, prin pilda vieții lui, că credința e urmarea sensului lumii. Dacă una există, există Dumnezeu. Nu e loc de dileme. Sensurile sunt Dincolo, când par a lipsi aici. Fără această convingere, totul se năruie, iar năruirea ar fi un nonsens. Chiar și prematura plecare dintre noi a lui Padre își va avea sensul ei Dincolo. Hristos Domnul l-a chemat să fie acolo, să se odihnească de truda vieții lui pământești și să mijlocească pentru oameni Dincolo!... Padre mijlocește deja de acolo pentru marea noastră trecere Dincolo! El ne pregătește calea și urcușul!...

Tâlcuirea Decalogului, a fiecărei porunci în parte, a fost făcută de Padre la finalul Liturghiilor duminicale în biserica mare a Mănăstirii de la Partoș. Modul său de a face înțeles conținutul poruncilor pentru omul vremurilor de astăzi este unul cu totul de excepție. Câți dintre noi gândim constant la cele 10 Porunci? Câți dintre noi aprofundăm relevanța acestora în contextul societății în care trăim? Câți dintre noi spunem lucrurilor pe nume, fie că incomodăm, fie că nu? Padre a reușit să facă înțeleasă importanța Decalogului în lumina vieții în Hristos, cele 10 Porunci devenind porunci nu doar ale Legii Vechi, ci și ale Legii Noi, ale Evangheliei lui Hristos, Care a venit în lume spunând că nu a venit să strice Lege Veche, ci să o împlinească.

Părintele Varlaam tâlcuiește luminat de cultura sa teologică, dar și de experiența lui practică de duhovnic.

Tactul pastoral și experiența în scaunul de spovedanie și-au spus cuvântul. Nu a ezitat să fie și direct, chiar tăios, pentru a spune lucrurilor pe nume. Există, de multe ori, chiar și în Biserică, o „tactică” de a propovădui fără a spune lucrurilor pe nume, fără a pune punctul pe „i”, cum se spune; pentru a nu deranja pe cineva, pentru a nu șifona „mai sus”. În acest sens, îmi vine în gând atitudinea Sfântului Ierarh Nicolae la Sinodul I Ecumenic de la Niceea (325). Cu toate că toți părinții Sinodului îl combăteau pe Arie, Sfântul Ierarh Nicolae s-a ridicat și i-a dat o palmă lui Arie, neputând suferi blasfemiile formulate de către acesta la adresa Mântuitorului Hristos. Ce o fi avut în cap Sfântul Ierarh Nicolae să facă așa ceva?, se pot întreba unii, pe bună dreptate!... Fără a da palme, părintele Varlaam a reușit să fie direct în multe aspecte, vorbind direct și punând punctul pe „i”.

Tâlcuind prima poruncă din Decalog, Padre s-a referit la idolatria lumii moderne, care nu are de a face cu credințe păgâne, ci e o idolatrie prezentă între cei „botezați”. Idolatria rămâne o ispită constantă în lume; e tot ceea ce noi punem material în viața noastră deasupra relației cu Dumnezeu. E vorba de pervertirea dorului după Dumnezeu, de robia duhului, de egoismul omului, de pervertirea inimii ca loc al sălășluirii lui Hristos în om. Smerenia este temeliea vieții duhovnicești. Cât timp stai în mândrie, nu poți să vezi că tu ești propriul tău idol. În cele din urmă, idolii, patimile, îi fură omului adevărata libertate. Iată de ce Padre îndruma la trezvie și discernământ.

Munca lui Dumnezeu cu Moise a fost ca prin Decalog să scoată idolatria din modul de viață al popo-

rului ales, care se rătăcise spiritual în deșert. Padre le spunea oamenilor să nu se lase înspăimântați de deșert, el e arena noastră de luptă și de desăvârșire. „Poporul lui Israel a căzut în deșert, iar Părinții Bisericii au făcut din deșert Rai. Să îl redăm pe Hristos deșertului lumii în care trăim!” Să rămânem smeriți. Mândria naște idoli. Smerenia ne păzește de idoli.

Referitor la „luarea numelui lui Dumnezeu în deșert”, Padre vorbește despre existența unei relații false cu Dumnezeu, o relaționare ipocrită, conjuncturală. Convertirea la Hristos e privită ca o cale de viață, o aprofundare tot mai adâncă a cunoașterii lui Dumnezeu; să nu îl facem de rușine pe Dumnezeu prin felul cum noi trăim ca și creștini.

Cinstirea Zilei Domnului, ca zi de odihnă, e legată de odihna plinătății inimii. Există o odihnă falsă și o odihnă adevărată. Duminica e ziua prin excelență a așezării noastre în Dumnezeu, e Paștele săptămânal. Există o odihnă a omului modern ca fugă de realitate, după cum există și o odihnă existențială a omului în Hristos oriunde s-ar afla. E vorba de aceea odihnă a regăsirii în și cu Dumnezeu, a bucuriei Fiului Risipitor, care și-a regăsit Tatăl, a reintrat în firescul iubirii paterne din care de bună voie căzuse. Pentru a reveni în odihna Tatălui, avem nevoie să facem pace cu propria viață, să ne revenim în sine. Padre și-a ajutat contemporanii să își revină în Sine!... Și asta cu ce bucurie!... Omul intră în odihna lui Dumnezeu, nu Dumnezeu în „odihna” omului.

Trăim într-o lume marcată de suferințe psihice, de oameni inapți să ducă lupta cu viața, din cauza trăirii

într-o „sclavie spirituală”. Omul poate fi salvat din blocaje psihologice doar prin trăirea credinței creștine. Întâlnirea cu Hristos vindecă, dă viață; întâlnirea cu păcatul te face sclav, te duce la sclavia propriului eu. Prăznuirea Duminicii și participarea la Sfânta Euharistie e celebrarea săptămânală a ieșirii din sclavia spirituală, în fiecare Sfântă Liturghie prăznuim propria libertate a viețuirii în Hristos.

Cinstirea părinților merge mână în mână cu venerarea și iubirea lui Dumnezeu. Respectul față de părinți nu încetează niciodată și e necondiționat. În această poruncă se cuprinde și cinstirea părinților spirituali. Cinstirea părinților trupești sau spirituali e rod al iubirii filiale. Totul gravitează și se împlinește în iubire. „Toate poruncile își găsesc desăvârșirea în iubire.”

Respectarea apropielii e „un zid de apărare” în raporturile interumane. „Viața e agresată în războaie. E ucidere cu premeditare”, spune Padre. În contextul actual al conflictului armat din Ucraina, în care Rusia invadatoare omoară frații de aceeași credință, cuvintele lui Padre dobândesc o relevanță aparte. Biserica e datoare să aibă o voce profetică în istorie. Libertatea de existență și de identitate a poporului ucrainean, atât din punct de vedere național, cât și bisericesc³, nu poate fi pusă sub semnul întrebării și nu

³ Istoria Bisericii Ortodoxe și a Tradiției căreia îi aparținem nu poate fi rescrisă. În acest sens, aș vrea să amintesc cititorilor că proclamarea Autocefaliei Bisericii Ortodoxe Române, la 25 aprilie 1885, s-a făcut în același mod de către Patriarhia Ecumenică, după cum s-a făcut și în cazul Ucrainei. La solicitarea insistentă a autorităților politice și bisericești ale românilor de atunci, înțelegând necesitatea unei astfel